

Implementácia informačných a komunikačných technológií do vyučovania geografie absolventmi Katolíckej univerzity

Lucia ZVEDELOVÁ, Branislav NIŽNANSKÝ

Abstract: In the first part of the contribution sources describing implementation of information and communication technologies into teaching are presented. Through the short study in the second part we described the state of implementation information and communication technologies into teaching geography by alumni of Education faculty of Catholic University in Ružomberok. In conclusion we would like to establish several research hypotheses the theory and practice from collected data in the study.

Keywords: implementation, information and communication technologies, didactics, learning process

Úvod

V dostupnej domácej i zahraničnej literatúre je vnímaná implementácia informačných a komunikačných technológií (IKT) do vyučovacieho procesu ako výhodná. Do popredia sa dostávajú nové metódy, formy a postupy ako aj nové výučbové prostriedky, ktoré umožnia poskytovať, prijímať a spracovávať široké spektrum informácií vďaka IKT (Lacko, 2002). Autori príspevku sa domnievajú, že jednou z ciest vedúcich k inovácii vzdelávania s využitím IKT je primárne zmena vyučovania odborovej didaktiky na vysokých školách. Vychádzajúc z predpokladu, že ak budúci pedagóg začne využívať postupy, ktoré sú efektívne a motivujúce už počas jeho prípravy, tak spomínanú skúsenosť bude chcieť aplikovať aj vo svojom budúcom povolani.

Cieľom príspevku je porovnať teóriu opisujúcu implementáciu IKT do vyučovania s názormi a praktickými skúsenosťami absolventov Katedry geografie Pedagogickej fakulty Katolíckej univerzity.

Aktuálnosť problematiky implementácie IKT do vyučovania

Didaktická aplikácia IKT a e-learningu (mnohí autori tieto pojmy nerozlišuje napr. Burianová, 2008; Palková, Beláková, Olejár, 2008 a i.) prináša so sebou trvalú inováciu, čo mení od základu náš pohľad na okolitý svet. Podľa H. Zelenej (2005, s.91) uvedené technológie umožňujú vznik nových multimediálnych služieb a aplikácií, ktoré kombinujú zvuk, obraz a text, ktoré sú prostredníctvom telekomunikácií prístupných kdekoľvek na svete. V geografii pomáha IKT študentom zvyšovať geografické znalosti, grafické a mapové zručnosti v oblasti štatistických a priestorových analýz (Nižnanský, Janigová, 2009).

V dostupnej literatúre autori zaraďujú IKT medzi dôležité faktory inovácie vzdelávania (Hassell, 2000; John, Sutherland, 2004), ktoré si vyžadujú zmenu spôsobu, obsahu a foriem vzdelávania. O. Tkáč (2006) to vyjadril tvrdením, že v súčasnosti zaujíma kľúčové miesto v systéme materiálnych didaktických prostriedkov počítač s potrebným softvérom. V správe publikovanej pod vedením Donerta (2006) čítame, že ten, kto prináša pokrok v zavádzaní e-learningových postupov je v prvom rade študent a to na základe externých technológií. Škola preto musí prispôbovať spôsob vyučovania týmto novým trendom.

K implementácií IKT do vyučovania, výhodám a nevýhodám využívania IKT vo vyučovacom procese aj príprave moderných didaktických pomôcok nájdeme množstvo publikácií. Väčšina z autorov sa zaoberá problémom iba v teoretickej rovine (Hrušecká a kol., 2003; Hambalík, Mesárošová, 1997; Baranovič a kol., 2001; Kollár, 2008; Hnátová, 2004; Harčarufka, Harčarufková, 2004; Burgerová, 2006 a iní) prípadne príkladmi využívania IKT vo vyučovacom procese (Mázorová, Likavský, 2001). Publikácia Informačné a komunikačné technológie vo vzdelávaní učiteľov prírodovedných predmetov od Fazekašovej (2005) obsahuje taktiež praktické ukážky využitia Internetu a internetových stránok vo výučbe vlastivedy a geografie. Problém prílišného zamerania na teóriu nájdeme aj vo výučbe na vysokých školách (pozri správa MIŠŠ21). Študenti – budúci pedagógovia sú pripravovaní na svoje budúce povolanie hlavne teoreticky, a to písanie priprav, tematických plánov, vypisovanie tlačív súvisiacich s agendou a iné. V príprave pedagógov je zameranie všeobecného základu a odborovej didaktiky na

rozvoj informačnej gramotnosti budúcich pedagógov na rôznej úrovni. Dovoľme si vysloviť tvrdenie, že väčšinou ide o zaostávanie za reálnym inovačným procesom v oblasti IKT.

Využívanie IKT vo vyučovaní absolventmi učiteľstva geografie

Podľa záverov projektu MISŠ21 „Pedagógovia našich škôl nie sú dobre pripravení na nové výzvy, ktoré na školu kladie stále sa meniacia spoločnosť – nie sú dostatočne informačne gramotní.“ Vedomosti zo školy nepostačujú, čo odôvodňuje potrebu ďalšieho vzdelávania. Školení na podporu práce s IKT a ich implementácie do vyučovania a práce pedagóga sa zúčastňujú aj čerství absolventi vysokých škôl. Motivovaní výsledkami projektu MISŠ21 a publikáciami k problému s implementáciou IKT do vyučovania v publikáciách po roku 2000 a prác autorov príspevku (Nižnanský, Zvedelová, 2009; Nižnanský, Zvedelová, 2010) sme realizovali prieskum využívania IKT vo vyučovaní geografie absolventmi KG PF KU formou ankety. V informačno-motivačnom pohovore bola vysvetlená téma prieskumu a následne respondenti zodpovedali otázky z dotazníka. Zaznamenané boli aj ich ústne vyslovené pripomienky a názory. Cieľom ankety bolo zistiť:

- akým spôsobom absolventi učiteľstva geografie implementujú IKT do jej vyučovania geografie resp. či vôbec,
- čo si myslia o teoretickej príprave implementácie IKT do vyučovania v rámci didaktiky geografie;
- či využívajú na vyučovaní IKT a ak áno tak menovite ktoré;
- aký spôsob vyučovania geografie im najviac vyhovuje;
- či sa už vo svojej praxi zúčastnili školenia venujúceho sa IKT prípadne či by sa takéhoto školenia zúčastnili, keby im bolo ponúknuté.

Podľa odpovedí môžeme rozdeliť respondentov na tri skupiny:

- vyštudovali v kombinácii s geografiou informatiku;
- myslia si, že geografia ako náuka zaoberajúca sa krajinou by nemala byť zaťažovaná IKT a žiaci by mali byť viac v teréne ako za počítačom;
- ostaní, ktorí vo svojej práci využívajú IKT.

Prvá skupina respondentov aktívne využíva IKT prostredníctvom aplikácií Google Maps a Google Earth, využívajú interaktívnu tabuľu, prezentujú žiakom internetové stránky tvoria vlastné prezentácie. Preferujú klasickú vyučovaciu hodinu prípadne skupinové vyučovanie a obohacujú ich využívaním IKT. Oslovení respondenti nepovažovali za potrebné zúčastniť sa školení k implementácii IKT do výučby.

Druhá skupina respondentov nepovažovala za potrebné využívať na vyučovaní moderné technológie. Vysokoškolskú prípravu (teoretickú i praktickú) považovali za dostatočnú. V rámci výučby preferovali exkurzie a vychádzky, klasickú vyučovaciu hodinu obohatenú o obrazový materiál prípadne projektové vyučovanie. Školenia venované IKT nepovažovali za potrebné a preto sa ich nezúčastnili, pokiaľ neboli prikázané vedením školy.

Ostatní absolventi aktívne využívali IKT na vyučovaní a radi by sa zúčastnili akýchkoľvek školení, ktoré by im pomohli ešte viac obohatiť a zatriktívniť vyučovaciu hodinu. Považovali prípravu na vysokej škole za nedostatočnú pre prax, najmä pre jej teoretickosť. Uvítali by, aby sa na vysokých školách vytvoril samostatný predmet venujúci sa výlučne používaniu IKT vo vyučovaní. V rámci výučby využívajú klasickú vyučovaciu hodinu, projektové a skupinové vyučovanie obohatené rôznymi formami IKT – prezentácie, interaktívne tabule, aplikáciu Google Earth, internetové stránky a iné. Zúčastňujú sa všetkých ponúknutých školení a považujú za veľmi dôležité neustále samovzdelávanie.

Záver

V súčasnosti je realitou, že žiaci majú často náskok pred svojimi pedagógmi v ovládaní a využívaní moderných technológií. Na základe výsledkov opísaného prieskumu realizovaného s cieľom získať spätnú väzbu z praxe na problémy učiteľov súvisiace s integrovaním IKT do vyučovania geografie môžeme konštatovať nevyhnutnosť zvyšovať informačnú gramotnosť študentov učiteľstva. Príprava pre prax je podľa časti z nich nedostatočná najmä pri praktických ukážkach implementácie IKT do vyučovania. Začlenenie aktívnych ukážok IKT do odborových didaktík prípadne vytvorenie predmetu, kde by sa žiaci zoznamovali s používaním moderných technológií, sa javí ako jedna z ciest zlepšenia situácie.

Ide o čiastkovú úlohu spojenú s inovovaním obsahu predmetu Didaktika geografie na KG PF KU a hľadaním spoločného obsahu pre pojem „Odborová didaktika“ v rámci projektu GAPF 04/2010/3.

Literatúra

- BARANOVIČ, R. a kol., 2001: Internet pre učiteľov. Bratislava: Štátny pedagogický ústav.
- BURGEROVÁ, J., 2006: Teória a metodika využitia PC a internetu v príprave predškolských a elementárnych pedagógov (v súlade s medzinárodným štandardom ECDL). Prešov: Pedagogická fakulta Prešovskej univerzity. ISBN 80-8068-470-7.
- BURIANOVÁ, M., 2008: Celoživotné vzdelávanie za podpory IKT a e-learningu v oblasti technickej gramotnosti. s.22-25. In: ISKI 2008 – Vedecko-výskumná činnosť v oblasti využívania IKT, s.122. Nitra: UKF v Nitre, 2008. [on-line: 27.01.2010] Dostupné z <http://www.ki.fpv.ukf.sk/projekty/kega_3_4029_06/iski2008/papers/Burianova_Maria.pdf>
- DONERT, K., 2006: The use of ICT and elearning in Geography. In: HERODOT perspectives in European higher education. Brisbane: Proc IGU Commission, 146-154.
- FAZEKAŠOVÁ, D., 2005: Informačné a komunikačné technológie vo vzdelávaní učiteľov prírodovedných predmetov. Prešov: FHPV PU. ISBN 80-8068-375-1
- HAMBALÍK, A., MESÁROŠOVÁ, A., 1997: Nové vyučovacie prostriedky v školách. Bratislava: Metodické centrum mesta Bratislavy. ISBN 80-7164-204-5.
- HARČARUFKA, R., HARČARUFKOVÁ, K., 2004: Základy práce v Internete. TU Košice.
- HASSELL, D., 2000: Issues in ICT and geography. In: Issues in geography teaching. London: RoutledgeFalmer. ISBN 0-415-23077-2
- HNATOVÁ, J., 2004: IKT v edukačnom procese. Internet pre učiteľov. Prešov: Metodicko-pedagogické centrum. ISBN 80-8045-326-8
- HRUŠECKÁ, A., 2003: Internet v škole. Asociácia projektu Infovek Slovensko: Bratislava.
- JOHN, P. D., SUTHERLAND, R., 2004: Teaching and learning with ICT: new technology, new pedagogy? In: Education, Communication & Information, Vol. 4, Issue 1, 101 – 107.
- KOLEKTÍV AUTOROV: Rozvoj informačnej gramotnosti na slovenských vysokých školách pripravujúcich budúcich učiteľov – súčasný stav. In: Moderná informatizácia štúdia a školy pre 21. storočie (MIŠŠ21) [online: 2010-03-23] Dostupné na <http://www.edi.fmph.uniba.sk/tmp/asset_cache/link/0000017355/02-Rozvoj_IG_na_VS.pdf>
- KOLLÁR, K., 2008: Internet (nielen) pre učiteľov. ISBN 978-80-85402-91-9
- LACKO, J., 2002: Technická výchova ako prostriedok: aplikácia informačných a komunikačných technológií do vyučovacieho procesu. In: Učiteľské noviny, roč. 52, č. 29, 4.
- MÁZOROVÁ, H. LIKAVSKÝ, P., 2001: Integrácia informačných a komunikačných technológií do vyučovania geografie. Bratislava : Štátny pedagogický ústav. ISBN 80-85756-53-6
- NIŽNANSKÝ, B., JANIGOVÁ, E., 2009: Vybrané problémy využívania e-learningu vo vyučovaní Geografie. In: Zborník príspevkov z konferencie a súťaže eLearning 2009. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, Univerzita Hradec Králové. ISBN 978-80-7041-971-7.
- NIŽNANSKÝ, B., ZVEDELOVÁ, L., 2009: Je spisovanie výhod e-learningu skutočne výhodné? In: Sborník příspěvků z konference eLearning 2009. Hradec Králové : Gaudeamus.
- NIŽNANSKÝ, B., ZVEDELOVÁ, L., 2010: Inovácia vzdelávania budúcich učiteľov geografie pomocou tvorby internetových stránok. Alternatívni metody výuky 2010, Zborník z 8. ročníka medzinárodnej konferencie, Praha. 2010. s.6. ISBN 978-80-7435-043-6.
- PALKOVÁ, Z., BELÁKOVÁ, T., OLEJÁR, M., 2008: E-learning a prostriedky IKT v tradičných formách vzdelávania v podmienkach slovenských univerzít. s.89-93. In: Sieťové a informačné technológie 2008 Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre celoškolský odborný seminár s medzinárodnou účasťou Nitra, 6. február 2008. ISBN 978-80-8094-351-6.
- TKÁČ, O., 2005: Súčasný postavenie prostriedkov výpočtovej techniky v didaktickom prostredí. s.186-194. In: Biľová, A.- Franko, F. (2005): Inovácie v edukácii technických odborných predmetov: zborník príspevkov z pilotného ročníka medzinárodnej vedecko-odbornej videokonferencie InEdu-Tech 2005. Prešov: Prešovská univerzita. [on-line: 17.01.2010] Dostupné z <<http://www.fhpv.unipo.sk/ktechv/inedutech2005/prispevky/29.pdf>>
- ZELENÁ, H., 2005: Inovácia a zvýšenie efektivity vzdelávania prostredníctvom IKT. S.90-92. In: Jandová R. (Ed.): Příprava učitelů a aktuální proměny v základním vzdělávání. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 15. a 16. 9. 2005, 198 s. ISBN 80-7040-789-1

Implementation of Information and Communication Technologies into the Geography Teaching by Catholic University Alumni

Lucia ZVEDELOVÁ, Branislav NIŽNANSKÝ

Summary: Problem of information and communication technologies implementation into geography teaching is really current. In the first part of the contribution sources describing implementation of information and communication technologies into teaching are presented. Through the short study in the second part of the contribution we described the state of implementation information and communication technologies into geography teaching by alumni of the Faculty of Catholic University in Ružomberok. As the result of the enquiry three groups of respondents are described. 1. The teachers who graduated in the subject combination of geography and information science. 2. Alumni who have no interest in implementing ICT to geography teaching. 3. The rest who are interested in learning how use ICT in the teaching of geography. In conclusion we would like to establish several research hypotheses to compare the theory and practice from data collected in the study.

Adresa autora:

Mgr. Lucia Zvedelová
Katedra geografie, Pedagogická fakulta
Katolícka univerzita
Hrabovská 1, 034 01 Ružomberok
lucia.zvedelova@ku.sk

doc. RNDr. Branislav Nižnanský, CSc.
Katedra geografie, Pedagogická fakulta
Katolícka univerzita
Hrabovská 1, 034 01 Ružomberok
Branislav.Niznansky@ku.sk